

Lucie Josková
Markéta Pravdová
Eva Dvořáková

Nová společnost s ručením omezeným

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

- ▶ s. r. o. podle právního stavu účinného od 1. 1. 2024
- ▶ založení, vznik, zrušení a likvidace společnosti
- ▶ jednatel společnosti, jeho působnost a odpovědnost
- ▶ práva a povinnosti společníků
- ▶ vzor zakladatelské listiny společnosti a smlouvy o výkonu funkce
- ▶ aktuální judikatura

Lucie Josková
Markéta Pravdová
Eva Dvořáková

Nová **společnost s ručením omezeným**

PRÁVO – ÚČETNICTVÍ – DANĚ

5.
AKTUALIZOVANÉ
VYDÁNÍ

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.

Edice Právo pro praxi

**JUDr. Lucie Josková Ph.D., LL.M., Mgr. Ing. Markéta Pravdová,
JUDr. Eva Dvořáková**

*(Na předchozích vydání knihy se podíleli Mgr. Jan Šafránek,
Ing. Pěva Čouková, Mgr. Pavel Pravda)*

Nová společnost s ručením omezeným Právo – účetnictví – daně

5. aktualizované vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7 jako svou 9161. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Kateřina Patková
Počet stran 304
Páté vydání, Praha 2024
Vytiskla TISKÁRNA V RÁJI, s.r.o., Pardubice

© GRADA Publishing, a.s., 2024

ISBN 978-80-271-7156-9 (ePub)

ISBN 978-80-271-7155-2 (pdf)

ISBN 978-80-271-0400-0 (print)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, www.grada.cz

Obsah

I. Obecně o společnosti s ručením omezeným	9
1. Obchodní korporace	9
2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným	10
3. Právní úprava	12
a) Stav do 31. 12. 2013	12
b) Stav od 1. 1. 2014	12
4. Novela zákona o obchodních korporacích z roku 2020 („velká“ novela)	15
a) Změny provedené novelou	15
b) Co je třeba učinit?	18
5. „Diginovely“	19
6. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?	20
a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě	20
b) Společnosti, které se nepodřídí nové úpravě	21
c) Povinná úprava společenské smlouvy	23
d) Ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně jednatele	25
7. Praktické využití	25
II. Založení a vznik společnosti, základní kapitál	27
1. Založení společnosti	27
a) Kdo může být společníkem?	28
b) Součinnost notáře – sepis společenské smlouvy	28
c) Založení společnosti na základě plné moci	29
d) Zápis firmy po založení společnosti	30
e) Zapojení znalce	31
f) Jednání před vznikem společnosti	32
g) Vnesení a správa vkladů	33
h) Získání oprávnění k podnikání	33
ch) Náklady spojené se vznikem společnosti	34
2. Vklad a základní kapitál	35
a) Vklad společníka do základního kapitálu	35
b) Peněžitý vklad a jeho splácení	36
c) Nepeněžitý vklad a jeho vnesení do společnosti	37
d) Vklady při zvyšování základního kapitálu	41
e) Základní kapitál	42
f) Zvyšování základního kapitálu	43
g) Snižování základního kapitálu	52
3. Účetnictví a daňové souvislosti vzniku společnosti	55
a) Zahajovací rozvaha	55
b) Účetní a daňové odpisování u nově vzniklé účetní jednotky	57
c) Odložená daň	58
d) Daň z přidané hodnoty	58
4. Vznik společnosti	59
a) Návrh na zápis do obchodního rejstříku	59

Nová společnost s ručením omezeným

b) Zápis notářem	60
c) Lhůta pro podání návrhu	60
d) Přílohy	60
III. Společenská smlouva (zakladatelská listina)	65
1. Povinné náležitosti	66
a) Obchodní firma	66
b) Sídlo	67
c) Předmět podnikání / předmět činnosti	68
d) Určení společníků	69
e) Informace k podílům – označení podílů a druhy podílů	70
f) Výše vkladu	71
g) Výše základního kapitálu	72
h) Jednatelé	72
ch) Správce vkladů	74
i) Údaje o nepeněžitém vkladu	74
2. Vypuštění nepotřebných náležitostí	75
3. Další možná ustanovení předvídaná zákonem	75
a) Změna společenské smlouvy	75
b) Podíl na zisku a jiných vlastních zdrojích	76
c) Příplatková povinnost	77
d) Určení postupu nakládání s uvolněným podílem	78
e) Vypořádací podíl	78
f) Podíl na likvidačním zůstatku	80
g) Kmenový list	81
h) Vyloučení rozhodování mimo valnou hromadu	81
ch) Zakotvení možnosti jiné účasti na valné hromadě	81
i) Pozastavení výkonu hlasovacího práva	82
j) Zákaz rozdělení podílu	82
k) Vyloučení přechodu podílu na dědice / právního nástupce	82
l) Lhůta pro podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku	83
m) Důvody pro zrušení společnosti soudem	83
4. Další možná ustanovení, která zákon nepředvídá	83
5. Vzorová společenská smlouva	84
6. Vady společenské smlouvy	85
7. Změny společenské smlouvy	85
a) Změna společenské smlouvy dohodou společníků	85
b) Změna společenské smlouvy rozhodnutím valné hromady	85
c) Změna společenské smlouvy v důsledku rozhodnutí valné hromady	86
d) Změna společenské smlouvy na základě jiné právní skutečnosti	87
e) Jednorázový průlom do společenské smlouvy	87
f) Povinnost uložit aktuální znění do sbírky listin	88
IV. Postavení společníků	89
1. Podíl	89
a) Kolik podílů má jeden společník?	89
b) Výše podílu	90
c) Různé druhy podílů	90
d) Kmenový list	93

e)	Zastavení podílu	95
f)	Zřízení jiných věcných práv k podílu	95
g)	Ocenění podílu	95
2.	Práva společníků	102
a)	Právo na podíl na zisku, záloha na podíl na zisku	102
b)	Právo na podíl na jiných vlastních zdrojích	114
c)	Právo na podíl na likvidačním zůstatku	115
d)	Právo na informace	118
e)	Právo účastnit se a hlasovat na valné hromadě	122
f)	Společnická žaloba	128
g)	Právo dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady	130
3.	Povinnosti společníků	136
a)	Povinnost loajality společníka	136
b)	Vkladová povinnost	137
c)	Ručení společníků	139
d)	Příplatková povinnost	140
e)	Povinnost odevzdat kmenový list	142
f)	Ručení společníků v postavení vlivné/ovládající osoby	143
4.	Seznam společníků	143
a)	Význam seznamu společníků	143
b)	Forma a způsob vedení	143
c)	Údaje zapisované do seznamu společníků	144
V.	Změna společníků	147
1.	Převod podílu	147
a)	Obecně k převodu podílu	147
b)	Převod na jiného společníka	149
c)	Převod na třetí osobu	151
d)	Smlouva o převodu podílu	152
e)	Převod kmenového listu	153
f)	Podíl, který je součástí společného jmění manželů	154
g)	Daňové dopady převodu podílu – fyzická osoba	154
h)	Daňové dopady převodu podílu – právnická osoba	156
2.	Přechod podílu při převodu obchodního závodu	157
3.	Dohoda o ukončení účasti	158
4.	Vystoupení společníka	158
5.	Vyloučení společníka	160
a)	Vyloučení pro zvlášť závažné porušení povinnosti	160
b)	Vyloučení pro nesplnění vkladové nebo příplatkové povinnosti	161
6.	Zrušení účasti společníka soudem	162
7.	Dědění podílu	164
8.	Zánik účasti společníka v souvislosti s insolvenčním řízením	164
9.	Zánik účasti společníka v souvislosti s exekucí (výkonem rozhodnutí)	165
10.	Uvolněný podíl a nakládání s ním	167
a)	Převoditelnost podílu není vyloučena	167
b)	Převoditelnost podílu je vyloučena/omezena, zvláštní úprava ve společenské smlouvě	169
11.	Účetní a daňové dopady uvolněného podílu	170

Nová společnost s ručením omezeným

VI. Orgány společnosti	173
1. Valná hromada	173
a) Působnost valné hromady	173
b) Svolání valné hromady	194
c) Průběh valné hromady	201
d) Zápis z jednání valné hromady	205
e) Vady usnesení valné hromady	208
f) Odvolání zasedání valné hromady	209
g) Rozhodování mimo zasedání valné hromady – rozhodování per rollam	210
h) Společnost s jediným společníkem	213
2. Jednatel	213
a) Postavení jednatele	213
b) Předpoklady pro výkon funkce jednatele	216
c) Vznik funkce	223
d) Zánik funkce	226
e) Působnost jednatele	231
f) Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku	239
g) Následky porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře	243
h) Pravidla střetu zájmů, zákaz konkurence	248
ch) Smlouva o výkonu funkce a odměňování jednatele	250
i) Souběh funkcí	253
j) Daně a pojištění	256
3. Ostatní orgány	257
a) Dozorčí rada	257
b) Výbor pro audit	259
c) Další orgány	260
VII. Zrušení, likvidace a zánik společnosti	261
1. Zrušení	261
a) Zrušení právním jednáním	261
b) Nucené zrušení	262
c) Uplynutí doby	266
d) Dosažením účelu	266
2. Likvidace	266
a) Obecně k likvidaci	267
b) Kdy k likvidaci nedochází?	267
c) Vstup do likvidace	268
d) Likvidátor	268
e) Postup likvidace	275
f) Věřitelé společnosti v likvidaci	287
g) Likvidace společnosti s nedostatkem majetku	288
3. Zánik	289
Přehled zkratk	291
Vzor – Smlouva o výkonu funkce	292
Vzor – Zakladatelská listina společnosti	297

I. Obecně o společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je jednou z možných právních forem, které lze využít pro podnikání v České republice. Jedná se o obchodní korporaci – obchodní společnost, která je řazena mezi společnosti kapitálové. Její základní výhodou je omezené ručení společníků za dluhy společnosti a flexibilní úprava, která společníkům umožňuje vytvořit společnost podle svých potřeb.

1. Obchodní korporace

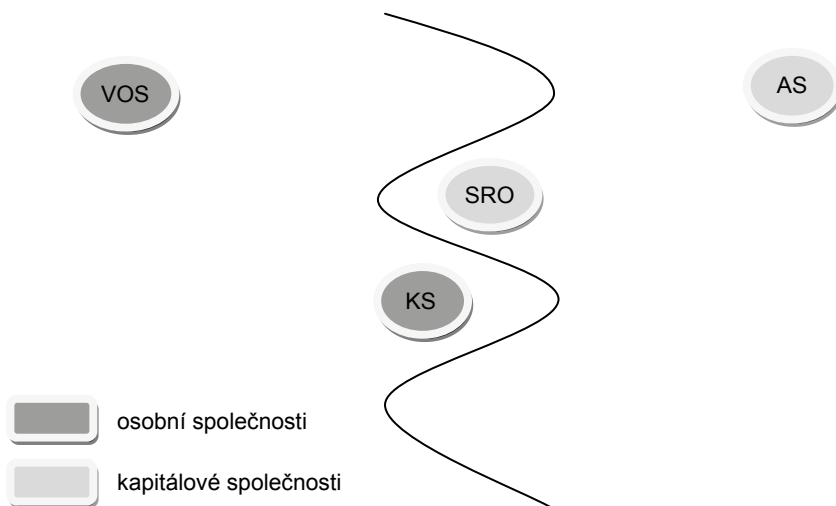
Korporace je právnická osoba, která je tvořena společenstvím osob (§ 210 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále též jen „OZ“). Zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, dále též jen „ZOK“) zavádí nový pojem – obchodní korporace, kterými rozumí obchodní společnosti a družstva (§ 1 odst. 1 ZOK).

Obchodními společnostmi (dále hovoříme jen o společnostech) jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

U společností dále zákon o obchodních korporacích rozlišuje mezi společnostmi osobními a kapitálovými. Rozhodující pro toto rozlišení je skutečnost, zda je v popředí zájmu osobní účast (odborné schopnosti, vlastnosti, majetková situace apod. společníka) nebo kapitálová účast (tj. vklad) společníků; pro kapitálové společnosti je typické absentující (příp. omezené) ručení společníků za dluhy společnosti. Mezi osobní společnosti zákon řadí veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost a mezi společnosti kapitálové společnost s ručením omezeným a akciovou společnost (§ 1 odst. 2 ZOK). Ve skutečnosti je toto dělení umělé, neboť i u osobních společnostech (konkrétně u komanditní společnosti) je významný vklad společníka (srov. vklad komanditisty u komanditní společnosti) a u kapitálových společností (zejména společnost s ručením omezeným) osobní kvality společníků. Tuto skutečnost zachycuje schéma na následující straně.

Za společnosti jsou považovány i tzv. nadnárodní formy – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Jedná se o společnosti, které primárně reguluje evropské právo [evropské nařízení č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti (SE),

Nová společnost s ručením omezeným

respektive evropské nařízení č. 2137/85, o zřízení Evropského hospodářského zájmového sdružení (EHZS)], a jež tak znají všechny členské státy EU.

Družstvem se podle zákona o obchodních korporacích rozumí družstvo a evropská družstevní společnost (jedná se o nadnárodní formu družstva, pro kterou se primárně použije evropské nařízení č. 1435/2003, o statutu evropské družstevní společnosti). Ač mají družstva některé společné znaky s obchodními společnostmi (vytvářejí například základní kapitál), v řadě aspektů se liší (typická je otevřenost družstva, tj. možnost nabývat a pozbývat členství bez nutnosti měnit stanov, či účel, kterým je primárně podpora svých členů) a tvoří tak vedle společností zvláštní skupinu obchodních korporací.

2. Charakteristické znaky společnosti s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je tradičně řazena mezi kapitálové společnosti (viz také výslovně § 1 odst. 2 ZOK). To znamená, že v popředí zájmu je vklad společníka, nikoliv jeho osobní kvality. V praxi ovšem osobnost společníka často hraje značnou roli a společnost s ručením omezeným se tak v některých aspektech přibližuje společnostem osobním. Velmi často jsou například společníci zároveň jednateli společnosti, společenská smlouva výrazně omezuje (či dokonce vylučuje) převod podílu, popř. ukládá společníkovi povinnost podílet se na činnosti společnosti, například povinnost pro společnost pracovat za využití svých osobnostních, odborných kvalit atd.

Typickými znaky společnosti s ručením omezeným jsou:

- **Omezené ručení společníků, popř. absence ručení společníků** – Společníci ručí za dluhy společnosti pouze v rozsahu, v jakém nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění (§ 132 odst. 1 ZOK). Jakmile tedy všichni společníci splatí svůj vklad a toto úplné splacení všech vkladů je zapsáno do obchodního rejstříku, společníci za dluhy společnosti za trvání společnosti nikterak neručí. Výjimkou je případné ručení společníků jako vlivných osob v případě, že společnost není v důsledku ovlivnění schopna dluhy plnit (§ 71 odst. 3 ZOK) a možné ručení společníka fakticky se nacházejícího v postavení jednatele, byť jím není (tzv. faktický vedoucí, § 62 ZOK ve spojení s § 159 odst. 3 OZ). Pokud ovšem některý ze společníků vklad nesplatil nebo správný rozsah splacení vkladu není zapsán do obchodního rejstříku a věřitel se nemůže domoci plnění svého dluhu na společnosti, může požadovat plnění po kterémkoliv ze společníků (být by daný společník svůj vklad již splatil). Podmínkou pro řádné uplatnění plnění po společníkovi je skutečnost, že věřitel nejdříve neúspěšně písemně vyzval společnost k plnění (výjimkou jsou případy, kdy věřitel nemůže výzvu uskutečnit nebo je nepochybné, že dlužník dluh nesplní, § 2021 odst. 1 OZ). Rozsah je omezen výší nesplněných vkladů všech společníků, přičemž rozhodující je zápis v obchodním rejstříku v okamžiku dojití výzvy k plnění společníkovi. Krom toho společník ručí za dluhy zaniklé společnosti (podrobně viz část sedmá).
- **Základní kapitál** – Tradiční (a podle zřejmě převažujícího názoru již překonaná) funkce základního kapitálu jako „jistoty“ pro věřitele, která má kompenzovat omezené ručení společníků, je v zákoně o obchodních korporacích zásadně oslabena. Podle § 142 odst. 1 ZOK může vklad společníka na jeden podíl – a u jednočlenné společnosti tedy i základní kapitál – odpovídat 1 Kč. Přesto společnost s ručením omezeným i nadále základní kapitál povinně vytváří [§ 146 odst. 1 písm. f) ZOK]. Jeho minimální výše však může odpovídat počtu společníků (přesněji počtu podílů, pokud by měl některý ze společníků více podílů) vynásobených jednou korunou. K základnímu kapitálu více viz část druhá.
- **Omezený počet společníků a omezená převoditelnost podílů** – Byť zákon počet společníků nikterak neomezuje, mají společnosti s ručením omezeným typicky úzký okruh společníků. Tito společníci jsou také velmi často zároveň jednatelem společnosti a podílejí se tak aktivně na činnosti společnosti. S omezeným počtem společníků souvisí i omezení, či dokonce vyloučení převoditelnosti podílů na jiné osoby (§ 207, 208 ZOK).
- **Flexibilita a relativní jednoduchost úpravy** – Zákon přenechává společníkům značné možnosti při formování konkrétního uspořádání společnosti a jejich práv a povinností. To je zřejmé například z ustanovení o společenské smlouvě. Úprava je přitom

Nová společnost s ručením omezeným

ve srovnání s úpravou akciové společnosti jednoduší a méně přísná. Tato flexibilita a relativní jednoduchost však zároveň klade zvýšené nároky na společníky v tom směru, aby věnovali přípravě společenské smlouvy dostatečnou pozornost.

3. Právní úprava

a) Stav do 31. 12. 2013

Do 31. 12. 2013 byla společnost s ručením omezeným upravena v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, též jen „ObchZ“). Nevýhodou úpravy byla zejména aplikovatelnost části ustanovení určených pro akciové společnosti i na tuto právní formu (například § 196a ObchZ upravující pravidla vnitřního obchodování).

b) Stav od 1. 1. 2014

Společnost s ručením omezeným je nyní upravena zejm. (pomineme-li zvláštní předpisy) v zákoně o obchodních korporacích. Část relevantní úpravy nicméně nalezneme také v občanském zákoníku, který obsahuje obecnou úpravu právnických osob. Nová úprava společnosti s ručením omezeným tak bude mít čtyři vrstvy:

1.	OZ	Právnické osoby – Obecná ustanovení (§ 118–209)	Např. firma, povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, zrušení a likvidace
2.	OZ	Právnické osoby – Korporace – Obecně o korporacích (§ 210–213)	Např. povinnost loajality společníka
3.	OZ	Právnické osoby – Korporace – Spolek (§ 214–302)	Podle § 3 odst. 1 ZOK se ustanovení OZ o spolcích použijí, jen stanoví-li tak ZOK výslovně. Jedná se zejména o úpravu vad usnesení valné hromady (fikce nepřijetí, neplatnost) a práva na přiměřené zadostiučinění.
4.	ZOK	Obchodní korporace – Společná ustanovení (§ 1–94), Společnost s ručením omezeným (§ 132–242)	

Nevýhodou nastíněné koncepce právní úpravy je skutečnost, že není soustředěna do jednoho právního předpisu, ale do dvou zákonů, které navíc na sebe vzájemně odkazují, a to někdy i opakovaně. To může ve svém důsledku způsobovat určitou nepřehlednost pro čtenáře a uživatele.

Obecně o společnosti s ručením omezeným

Je-li problematika upravena jak v občanském zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích, platí, že speciální úprava (tj. ustanovení zákona o obchodních korporacích o společnosti s ručením omezeným, popřípadě obecná ustanovení zákona o obchodních korporacích vztahující se na všechny obchodní korporace) má přednost před úpravou obecnou (obsaženou v občanském zákoníku). Je nicméně třeba uvést, že v některých případech je obtížné rozhodnout, která z paralelních úprav má postavení úpravy speciální a má tedy při aplikaci přednost.

Níže uvádíme přehled ustanovení zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku, kde je zejména upravena uvedená problematika:

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Založení a vznik společnosti	§ 122–126 OZ § 8–10 ZOK § 146–148 ZOK	Společnost se zakládá právním jednáním ve formě notářského zápisu a vzniká zápisem do obchodního rejstříku.
Jednání společnosti před zápisem do obchodního rejstříku	§ 127 OZ	Jednat za společnost lze ještě před jejím vznikem.
Neplatnost společnosti	§ 128–131 OZ § 92 ZOK	Po vzniku společnosti nelze určit, že nevznikla, ale zásadní vady při zakládání mohou způsobit její neplatnost. Po prohlášení za neplatnou vstupuje společnost do likvidace.
Vklad, základní kapitál	§ 15–30 ZOK § 142–145 ZOK	Společnost vytváří povinně základní kapitál, byť jeho minimální výše není stanovena
Podíl (vč. podílu na zisku a podílu na likvidačním zůstatku)	§ 31–43 ZOK § 133 ZOK § 135–138 ZOK	Účast společníka ve společnosti je označena jako podíl. Zákon s podílem spojuje práva a povinnosti, další různá práva a povinnosti může s podílem spojit společenská smlouva a vytvořit tak zvláštní druhy podílů. Základními majetkovými právy společníka, která z podílu vyplývají, jsou právo na podíl na zisku a právo na podíl na likvidačním zůstatku.

Nová společnost s ručením omezeným

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Firma	§ 132–135 OZ § 423–428 OZ § 132 odst. 2 ZOK	Firma je jméno, pod kterým je společnost zapsána v obchodním rejstříku. Její součástí je dodatek o právní formě společnosti (například „s. r. o.“).
Sídlo	§ 136–137 OZ § 429 OZ	Sídlo je místem, kde veřejnost může se společností vstupovat v kontakt. V zakladatelském právním jednání je možno uvést jako sídlo pouze název obce.
Jednatel	§ 151–165 OZ § 5 ZOK § 44 odst. 3, 5 ZOK § 46–47 ZOK § 51–69 ZOK § 194–199 ZOK	Statutárním orgánem společnosti je jeden nebo více jednatelů. Jednatel zastupuje společnost, zajišťuje obchodní vedení a vykonává i zbytkovou působnost (tj. vše, co nespadá do působnosti valné hromady nebo jiného orgánu společnosti).
Valná hromada	§ 44 odst. 1 ZOK § 45 ZOK § 48 ZOK § 167–193 ZOK § 245, 258–261 OZ	Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která rozhoduje o klíčových záležitostech společnosti. Jejimi členy jsou všichni společníci.
Dozorčí rada	§ 201 ZOK	Dozorčí rada se zřizuje dobrovolně. Jejím hlavním úkolem (je-li zřízena) je kontrola činnosti jednatelů.
Postavení společníka	§ 212 OZ § 150–166 ZOK	Základní povinností společníka je povinnost loajality. Další povinností je vkladová povinnost, případně povinnosti vymezené společenskou smlouvou. Mezi klíčová práva patří právo na podíl na zisku a právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní.
Změny výše základního kapitálu	§ 216–240a ZOK	Základní kapitál společnosti lze zvýšit či snížit jen přesně definovaným postupem.

Problematika	Právní úprava ZOK/OZ	Poznámky
Zrušení a likvidace společnosti	§ 168–173 OZ § 187–209 OZ § 93–94 ZOK § 241–242 ZOK	Zánik společnosti je dvoufázový – nejdříve dochází k zrušení a teprve výmazem z obchodního rejstříku společnost zaniká. Mezi zrušením a zánikem pravidelně dochází k likvidaci (zpeněžení majetku a vyrovnání dluhů společnosti).
Jednočlenná společnost	§ 11–14 ZOK	Společnost může založit i jen jediný společník, popřípadě mohou být všechny podíly postupně soustředěny v rukou jediného společníka.
Koncernové právo	§ 71–91 ZOK	Koncernové právo řeší důsledky jednorázového i trvalého ovlivňování společnosti k jejímu neprospěchu.

Občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích se bez dalšího použije pouze na společnosti, které vznikly (tj. byly zapsány do obchodního rejstříku) po 1. 1. 2014. Společnosti vzniklé do 31. 12. 2013 si mohou zvolit, zda se podřídí nové úpravě jako celku, nebo se i nadále řídit také obchodním zákoníkem (viz níže bod 6).

4. Novela zákona o obchodních korporacích z roku 2020 („velká“ novela)

V roce 2020 byla přijata novela zákona o obchodních korporacích (zákon č. 33/2020 Sb.); vedle zákona o obchodních korporacích došlo i k novele řady dalších předpisů, např. občanského zákoníku, rejstříkového zákona apod. S účinností od 1. 1. 2021 se tak výrazným způsobem změnila úprava obchodních společností, a tedy i společnosti s ručením omezeným. V praxi se proto někdy hovoří o tzv. „velké“ novele zákona o obchodních korporacích.

a) Změny provedené novelou

Novela zasáhla do všech oblastí úpravy společnosti s ručením omezeným. Níže je uveden stručný přehled nejvýznamnějších změn s tím, že o jednotlivých změnách (i těch níže nevypočtených) je pojednáno na příslušných místech této publikace.

Nová společnost s ručením omezeným

Od 1. 1. 2021 došlo u společnosti s ručením omezeným zejména k následujícím změnám:

- Zjednodušení splácení peněžitých vkladů – Pokud souhrn všech peněžitých vkladů dosáhne nejvýše 20 000 Kč, není nutné vklad splácet na zvláštní účet u banky (§ 23 odst. 2 ZOK). V praxi to znamená, že u „nízkokapitálových“ společností není třeba zřizovat zvláštní účet (což zakládání prodlužovalo a prodražovalo), ale vklad je možné složit v hotovosti přímo správci vkladů, např. notáři.
- Úprava práva na podíl na zisku a jiných vlastních zdrojích – Velká novela výslovně upravila pravidla pro rozdělování a výplatu jiných vlastních zdrojů (až na výjimky jsou totožná s pravidly upravujícími zisk). Výslovně je upraveno, že účetní závěrka je způsobilým podkladem pro rozdělení zisku (a jiných vlastních zdrojů) po celé následující účetní období (§ 34 odst. 1 ZOK). Nově je možné zisk (jiné vlastní zdroje) rozdělit pouze v případě dostatku distribuovatelného vlastního kapitálu (§ 40 odst. 1 ZOK). Výplatu je i nadále možné provést pouze při splnění testu insolvence, nově jsou ovšem upraveny důsledky nevyplacení zisku či jiných vlastních zdrojů z důvodu nesplnění tohoto testu (§ 40 odst. 4 ZOK). Zakotven je zákaz poskytovat bezúplatné plnění společníkům a osobám blízkým (s výjimkami, § 40 odst. 5 ZOK); cílem je zamezit obcházení pravidel pro výplatu zisku (jiných vlastních zdrojů). Nově se neoprávněně vyplacený podíl na zisku vrací, a to bez ohledu na dobrou víru společníků (§ 35 odst. 1 ZOK ve znění do 31. 12. 2020 byl vypuštěn bez náhrady).
- Právnícká osoba jako jednatel (člen dozorčí rady) – Je-li členem voleného orgánu (tj. jednatelem, členem dozorčí rady či členem jiného orgánu zřízeného společenskou smlouvou, nikoliv však valné hromady) právnícká osoba, musí zmocnit jednu konkrétní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala. Neučiní-li tak, funkce právnícké osobě zanikne (§ 46 odst. 3–8 ZOK ve znění do 30. 6. 2023, § 46a ve znění od 1. 7. 2023). Cílem této úpravy je zvýšit transparentnost tak, aby vždy bylo možné dohledat konkrétní fyzickou osobu, která právníckou osobu zastupuje, a takovou osobu případně volat k odpovědnosti.
- Faktický/stínový vedoucí – Povinnosti uložené členům volených orgánů (tj. zejm. povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a důsledky jejího porušení) se vztahují rovněž na osoby, které sice formálně členem voleného orgánu nejsou, avšak fakticky se tak chovají (§ 62 ZOK). Příkladem může být bývalý jednatel, který i po zániku funkce postupuje jako by stále jednatelem byl, anebo společník, jenž reálně rozhoduje o záležitostech společnosti namísto jednatele, např. se účastní jednání s obchodními partnery a rozhoduje, zda smlouva bude uzavřena, příp. za jakých podmínek.
- Vyloučení z výkonu funkce, tzv. diskvalifikace – Velká novela provedla úpravy ve vyloučení z výkonu funkce (§ 63–65 ZOK). Soud rozhodne o vyloučení z výkonu funkce jednatele v případě, že jednatel opakovaně nebo závažně (do 31. 12. 2020 opakovaně a závažně) porušil své povinnosti při výkonu funkce anebo že mu byla uložena sankce

při úpadku společnosti. Délku diskvalifikace určí soud podle okolností konkrétního případu a může dosáhnout až tří let (dosud byla pevně určena jako tříletá). Diskvalifikovat je možné mj. i faktického/stínového vedoucího či osobu v obdobném postavení (např. likvidátora), § 69 ZOK.

- Sankce při úpadku společnosti – Pokud jednatel přispěl porušením svých povinností k úpadku společnosti, může mu insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit (i) povinnost vydat do majetkové podstaty prospěch, který obdržel za výkon funkce od společnosti až za dva roky zpětně před zahájením insolvenčního řízení a (ii) povinnost poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a majetku společnosti (§ 66 ZOK). Povinnost vydat prospěch od společnosti (tzv. claw-back) byla zpřesněna (do 31. 12. 2020 v § 62 ZOK), povinnost poskytnout do majetkové podstaty plnění nahradila problematické ručení za dluhy společnosti (do 31. 12. 2020 v § 68 ZOK). Tyto sankce je možné uložit mj. i faktickému/stínovému vedoucímu či osobě v obdobném postavení (např. likvidátorovi), § 69 ZOK.
- Podíly bez hlasovacího práva – Po novele je jisté, že je možné vydat podíly, se kterými není spojeno hlasovací právo (§ 135 odst. 3, 4 ZOK).
- Podíly s vysílacím právem – S podílem je možné spojit právo jmenovat jednatele a takto jmenované osoby z funkce odvolat (§ 194a ZOK). Právo jmenovat jednatele tak nemusí být nadále pouze v rukou valné hromady, ale může příslušet jednotlivým společníkům.
- Působnost valné hromady – Do působnosti valné hromady vždy patří i udělování zásad a pokynů jednatelem (§ 195 odst. 2 ZOK). Valná hromada tak může určovat zejména strategické a koncepční pokyny a jednatel je povinen se takovými pokyny řídit. Valná hromada nicméně nesmí zasahovat do obchodního vedení. Nově je potřeba souhlas valné hromady s převodem či zatížením části jmění, pokud by to znamenalo podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání společnosti [§ 190 odst. 2 písm. i) ZOK]. Požadavek souhlasu s převodem nebo zatížením části jmění nahradil povinnost souhlasu s převodem části závodu, jehož vymezení bylo sporné.
- Účast třetích osob na valné hromadě – Se společníkem může být na valné hromadě přítomna i jedna jím určená osoba, např. advokát či daňový poradce. Společenská smlouva může právo společníka přivést na valnou hromadu další osobu vyloučit (§ 168 odst. 3 ZOK).
- Protest proti usnesení valné hromady – Chce-li se společník dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, musí proti takovému usnesení podat odůvodněný protest, tj. určit, z jakých důvodů považuje usnesení za vadné. Povinnost odůvodnit protest ze zákona ve znění účinném do 31. 12. 2020 nevyplývala, byla nicméně dovozována literaturou a judikaturou. Bez protestu je možné domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady pouze v případě, že společník protest nepodal za závažného důvodu; takovým důvodem není automaticky nepřítomnost na valné hromadě. Společenská

Nová společnost s ručením omezeným

smlouva může nově vyloučit, aby protest byl podmínkou dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady (§ 192 ZOK).

- Hlasování na valné hromadě – Společenská smlouva může vymezit další důležité důvody, kdy společník nesmí na valné hromadě hlasovat [§ 173 odst. 1 písm. e) ZOK].
- Rozhodování valné hromady per rollam – Má-li valná hromada přijmout mimo zasedání (per rollam) usnesení, které musí být osvědčeno notářským zápisem (např. rozhodnutí o změně společenské smlouvy), je třeba dvojí součinnost notáře. Formu notářského zápisu musí mít (i) návrh rozhodnutí per rollam a dále je třeba vyhotovit (ii) osvědčení procesu rozhodování per rollam (§ 175 odst. 3 ZOK a § 80gb až § 80gd notářského řádu).
- Povinnost uchovávat zápisy z jednání valné hromady – Společnosti jsou povinny uchovávat po celou dobu své existence zápisy z jednání valné hromady včetně příloh i podklady k rozhodování per rollam. Tato povinnost trvá dalších 10 let po zániku společnosti; uchování zajistí právní nástupce (zanikne-li společnost s právním nástupcem), nebo likvidátor či insolvenční správce (pokud společnost zanikne bez právního nástupce), § 158a OZ.
- Zrušení společnosti pro neukládání účetních závěrek do sbírky listin – Soud rozhodne o zrušení společnosti bez likvidace v případě, že společnost neuloží po dvě po sobě jdoucí účetní období účetní závěrku do sbírky listin a zároveň se společnosti nedaří doručit výzvu k nápravě (§ 105a ZVR).

b) Co je třeba učinit?

- Společnosti jsou povinny přizpůsobit společenskou smlouvu nové úpravě a doručit aktuální znění do sbírky listin, a to do 1. 1. 2022. Pokud společenská smlouva obsahuje ustanovení, která odporují kogentním ustanovením účinným po 1. 1. 2021, pozbyla tato ustanovení závaznosti ke dni účinnosti novely, tj. nadále není podle takových ustanovení možné postupovat a použije se zákonná úprava.
- Ve společenské smlouvě je tak třeba upravit následující:
 - Označení podílů – Pokud společenská smlouva připouští, aby společník vlastnil více podílů (§ 135 odst. 2 ZOK), je ve společenské smlouvě třeba jednotlivé podíly označit, např. písmeny či čísly.
 - Název druhu podílu – Upravuje-li společenská smlouva více druhů podílů, je třeba každý druh podílu označit názvem (např. prioritní podíl, podíl s vícenásobnými hlasovacími právy apod.) a vymezit, jaká práva a povinnosti jsou s ním spojené. Lze soudit, že v praxi je takové vymezení ve většině společenských smluv již zakotveno.
- Je-li členem voleného orgánu právnická osoba, byla tato právnická osoba povinna do 1. 4. 2021 zmocnit jednu konkrétní fyzickou osobu, která splňuje předpoklady pro výkon funkce člena voleného orgánu, a tuto osobu zapsat do obchodního rejstříku.

Pokud tuto povinnost právnická osoba nesplnila, její funkce ve voleném orgánu zanikla (přechodná ustanovení, bod č. 5).

- Nechtějí-li společníci připustit účast třetích osob na valné hromadě, musí do 1. 1. 2023 ve společenské smlouvě určit, že valné hromady se nemůže účastnit třetí osoba určená společníkem (tj. vyloučit aplikaci § 168 odst. 3 ZOK), příp. stanovit podmínky pro účast takových osob (přechodná ustanovení, bod č. 11).

5. „Diginovely“

Stejně jako v jiných právních oblastech je i v oboru práva obchodních společností zřejmá snaha o digitalizaci některých procesů. Velkou změnu v tomto směru přinesla novela notářského řádu (zákon č. 300/2021 Sb.), na kterou navázal zákon č. 416/2022 Sb. Uvedené novely přinesly tyto zásadní změny:

Notář je oprávněn sepsat **notářský zápis o založení společnosti** (pořízení zakladatelské listiny či uzavření společenské smlouvy) **i bez fyzické přítomnosti zakladatelů**. Nezbytné je, aby se zakladatelé s notářem spojili prostřednictvím videokonference se současným využitím prostředků pro elektronickou identifikaci (§ 64a notářského řádu).

K dalšímu zjednodušení založení společnosti přispívá skutečnost, že **živnostenské oprávnění nemusí být získáno ještě před zápisem společnosti do obchodního rejstříku**, ale lze je získat i po vzniku společnosti. Nově vznikající společnosti tak mohou ohlásit živnost či podat žádost o vydání koncese nezávisle na podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku (§ 10 ŽZ).

Zakladatelé mohou nově využít **vzorové společenské smlouvy**, která je dostupná na stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz). Přitom platí, že je-li využita vzorová společenská smlouva, zakladatelé hradí nižší odměnu notáře a zápis společnosti do obchodního rejstříku je osvobozen od soudního poplatku; dalším předpokladem je, že zápis do obchodního rejstříku provádí notář a vklady jsou jen peněžité [§ 11 odst. 8 písm. d) ZoSP].

Digitální nástroje je možné používat v průběhu celého životního cyklu společnosti. Zákon nově umožňuje sepsat určené **notářské zápisy v elektronické podobě** [notářský zápis o právním jednání, který je podkladem pro zápis do obchodního rejstříku (§ 70 odst. 2 notářského řádu), notářský zápis o rozhodnutí orgánu společnosti (§ 80a odst. 1 notářského řádu) a notářský zápis o rozhodování per rollam (§ 80ga notářského řádu)].

Nově jsou vymezeny **překážky výkonu funkce** člena voleného orgánu společnosti (jednatele, popř. člena dozorčí rady). Osoba nově nemůže vykonávat tuto funkci, pokud bylo rozhodnuto o zákazu výkonu funkce, byla odsouzena pro některý z vymezených trestných činů či probíhá konkurs na její majetek (§ 46 ZOK).

Nová společnost s ručením omezeným

Zároveň dochází k zavedení **evidence vyloučených osob** (§ 70 až 70e ZOK). Rejstříkový soud tak před zápisem osoby jako člena voleného orgánu bude moci zkontrolovat, zda u dané osoby neexistuje překážka výkonu funkce.

6. Co se společnostmi, které vznikly do 31. 12. 2013?

Vztah nové (občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích) a původní (obchodní zákoník) úpravy řeší přechodná ustanovení, která jsou obsažena v závěru obou předpisů (ke společnostem se vztahují zejména ustanovení § 3041 a § 3042 OZ a § 775 a § 777 ZOK). Jejich smyslem je určit pravidla pro použití nových předpisů na právní vztahy vzniklé za účinnosti předpisů původních (zejména obchodního zákoníku). Přechodná ustanovení nového občanského zákoníku i zákona o obchodních korporacích jsou nicméně velmi nepřehledná a zčásti si navzájem odporují. To vyvolává řadu nejasností (viz dále).

Společnosti, které vznikly do 31. 12. 2013, mají dvě možnosti. Buď se cíleně podřídí nové úpravě a nadále se budou řídit pouze zákonem o obchodních korporacích a občanským zákoníkem, anebo se nepodřídí a bude pro ně – zjednodušeně řečeno – platit zčásti obchodní zákoník a zčásti nová úprava.

Ať již se společnost rozhodla nové právní úpravě podřídít či nikoliv, byla povinna do 1. 7. 2014 upravit svou společenskou smlouvu tak, aby vyhovovala ustanovením nové právní úpravy, od kterých se nelze odchýlit (taková ustanovení jsou označována jako kogentní či donucující, § 777 odst. 2 ZOK).

a) Společnosti, které se podřídí nové úpravě

Pokud se chce společnost podřídít zákonu o obchodních korporacích (a zároveň i občanskému zákoníku) jako celku, musí tak učinit změnou společenské smlouvy a údaj o této skutečnosti zapsat do obchodního rejstříku. Jedná-li se o společnost s jediným společníkem, musí být změněna zakladatelská listina, a to ve formě notářského zápisu (Vrchní soud v Praze, sp. zn. 7 Cmo 411/2014). Od okamžiku, kdy bude zápis o podřízení se zákonu o obchodních korporacích zveřejněn v obchodním rejstříku, bude se společnost řídit výlučně zákonem o obchodních korporacích (a občanským zákoníkem, § 777 odst. 5 ZOK). Změnu společenské smlouvy (zakladatelské listiny) je možné formulovat například takto:

→ *Společnost Alfa s. r. o. se v souladu s § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), podřizuje tomuto zákonu jako celku.*

Podle formulace zákona o obchodních korporacích bylo možné se nové právní úpravě podřídít do 1. 1. 2016. Spornou otázkou, zda se bude zákonu o obchodních korporacích